

Mångkulturalismen är död.

| av Magnus Karaveli

Vår svenska debatt har handlat mycket om svenskarnas relationer till invandrarna men bortsett från invandrarnas syn på oss. Svenskheten har betraktats som torftig medan osvenskheten i sig har hyllats. Efter mordet på Fadime och Usama bin Ladins terrordåd kommer diskussionen att bli mer komplicerad än så.

EN UNG KVINNA av kurdiskt ursprung mördas i Sverige av sin far därför att hon ville leva svenskt. En saudisk miljardär grundar ett terrornätverk som slår till mot ett förhatligt Amerika som begått synden att tränga in på islams heliga mark.

Det finns ett samband mellan Usama bin Ladins och Fadime Sahindals öden. Det som formade såväl organisatören av historiens mest spektakulära terrordåd som det senaste, oskyldiga offret för en patriarkalisk förtryckarkultur var det dramatiska mötet mellan västerländsk modernitet och en förmodern Mellanösternmentalitet.

Den 11 september, liksom det senaste så kallade hedersmordet på svensk mark är var och en på sitt sätt uttryck för "civilisationskrockar" som utmanar det konventionella, vänsterliberala och radikala tänkandet om kulturella identiteters betydelse. Namnen bin Ladin och Fadime kommer för alltid att vara förknippade med dramatiska vändpunkter i vårt sätt att se på världen och Sverige i en tid av närkontakter tvärsöver djupa kulturella klyftor.

FÖRÄNDRAD VÄRLD

Vilka alla de politiska, sociala och kulturella effekterna av 11 september kommer att bli på tio, femtio eller hundra års sikt kan ingen veta i dag. Men vi kan redan konstatera att världen har förändrats i ett avgörande avseende. 11 september innebar ett omskakande uppvaknande ur en lyckodrom, inte bara för Förenta staterna utan för västvärlden som helhet. Det värsta terrordådet hittills krossade våra illusioner om en värld fri från stora konflikter, den väckte oss – eller bör åtminstone ha gjort det – ur den söta drömmen om ett harmoniskt världssamfund förenat av handel, resor och kulturell korsbefrukning.

Föreställningen att den globala spridningen av McDonalds och sushi, av yttre, populärkulturella attribut, av MTV-sändningar skulle förebåda en kulturellt homogeniserad och i förlängningen konfliktfri värld framstår i dag i all sin ytlighet.

Usama bin Ladin har visat att det finns starka krafter som vägrar att låta sig integreras i vår liberala världsordning. Den islamiska terrorismen – som är långt ifrån någon marginell företeelse utan understöds av stora befolkningslager, och som i stor utsträckning hämtar näring ur en religiös fanatism som i flera fall också är politiskt sanktionerad – visar hur oändligt utbrett hatet mot väst är i de muslimska delarna av världen.

INVANDRARNAS UTANFÖRSKAP

Oviljan till integration är manifest även i det mångkulturella Sverige. Hatet mot väst har en inhemsk pendang i ett förakt för det svenska. Liksom attacken den 11 september krossade den globalistiska utopin har mordet på Fadime Sahindal krossat illusionen om det mångkulturella paradiset.

Det är unga invandrarkvinnor som är utsatta för ett svårt patriarkaliskt förtryck, som riskerar att i värsta fall bli offer för "hedersmord". Men "hedersmordet" är samtidigt också en av de extrema utmaningarna mot det svenska, mot svenska kulturella värderingar. Ett annat uttryck för de antisvenska känslorna är de senaste årens gängvåld, personrånen och miss-handeln med etniska förtecken.

Invandrarnas utanförskap har i den hittills av politiskt korrekta föreställningar hämmade svenska debatten endast satts i samband med svenska attityder, särskilt på arbetsmarknaden. Ingen uppmärksamhet har däremot ägnats åt det faktum att stora grupper av invandrare själva inte vill beblanda sig socialt med svenskar. I ett liberalt samhälle står det var och en fritt att välja socialt umgänge och äktenskapspartners. Men det explicita avståndstagandet från det svenska är likväl inget som kan och bör accepteras. I Fadime Sahindals fall resulterade denna hållning i hennes död; hon mördades därför att hon hade varit tillsammans med en svensk man.

Uttalanden som det av Mahmoud Aldebe, ordföranden för Sveriges muslimska råd, där han förklarar att han inte kan acceptera att en muslimsk kvinna

Leve gemenskapen!

gifter sig med en svensk, därför att hon då skulle gå "förlorad för islam", ger en bild av de värderingar som bidrar till att avskärma invandrare från den svenska kulturen. (Det får dock sägas vara ett hoppingivande tecken att Turkiska ungdomsförbundet nyligen tagit initiativ till ett projekt med det uttalade syftet att "motverka svenskfientliga attityder i turkiska familjer". Det vore otänkbart för Integrationsverket att starta något projekt med en sådan inriktning.)

INGA SVENSKA VÄNNER

"Det är inget självändamål att ha svenska vänner eller att uppmuntra barnen att ha det." Så uttalade sig några turkiska och kurdiska invandrarkvinnor i trettioårsåldern (uppvuxna i Sverige) i en artikel i Dagens Nyheter för några år sedan. "Jag har en son som är arton, och jag vill helst inte att han umgås med svenskar. Man blir som de man umgås med", förklarade en av dem.

I en annan artikel, i Göteborgs-Posten för två år sedan, gav intervjuade muslimska flickor uttryck för samma avståndstagande från det svenska. Ingen av flickorna kunde tänka sig att gifta sig med en svensk, kristen man. Och svenska tjejer var lösaktiga, tyckte de. Deras egna män ligger med svenska tjejer, men sedan föraktar de dem och gifter sig med muslimska oskulder, kostaterade de.

Efter "hedersmordet" i Uppsala är en förändring av det officiella Sveriges sätt att förhålla sig till invandrarefrågorna märkbar. I alla händelser har ramarna för vad som får lov att sägas offentligt vidgats, i varje fall för tillfället. Mona Sahlin tog dock redan förra sommaren ett stort kliv bort från det mångkulturella paradigmet. "I Sverige gäller en knippe värderingar som det bara är att ställa upp på", konstaterade integrationsministern. "Om folk drar sig undan samhället för att slippa anpassa sig måste vi hitta sätt att tvinga in svenska värderingar", slog hon fast.

Det är en annan Sahlin än den jag själv mötte i ett samtal i teve i samband med nationaldagen för fyra år

sedan. Då talade Sahlin om det berikande i att invandrarna förblir olika, osvenska. Hon hade då, i likhet med de flesta svenska politiker, mycket liten förståelse för behovet av en kulturellt sammanhållen nationell gemenskap. När vi diskuterade samma frågor i radio för ett år sedan kom debatten mellan oss av sig när integrationsministern i stort sett anslöt sig till min kritik av mångkulturalismen.

SAHLIN I SLÖJA

Mona Sahlin är förvisso inte konsekvent i sin hållning. Det visade hon i höstas när hon tillsammans med vice statminister Lena Hjelm-Wallén, beledsagad av ovan nämnde Mahmoud Aldebe, svepte in sig i slöja (symbolen för en fundamentalistisk islam) under sitt besök i Stockholms moské. Kanske berodde det på okunskap, men därmed gav hon indirekt sitt stöd till en fel sorts islam. Men Sahlin är likväl den första svenska integrationsministern som talar om svenska värderingar och om att invandrare skall anpassa sig till den svenska kulturen.

Om invandrare inte utvecklat starka känslor av samhörighet och solidaritet med Sverige så beror detta i hög grad på en svensk, politisk hållning. Budskapet till invandrarna har trots allt varit att de inte skall bli svenskar. "Det mångkulturella gjordes till ett idealtillstånd. Det gamla Sverige framställdes ofta som torftigheten själv, en provinsial ankdamm, någonting att skämmas över." Så beskrev Mauricio Rojas träffande i sin bok "I ensamhetens labyrint" den känslomässiga och intellektuella jordmån ur vilken den mångkulturella politiken växte fram från mitten av 1970-talet.

I fokus de senaste två decennierna har svenskarnas anpassning till invandrarna stått. "Problemet är inte invandrarnas inställning gentemot svenskar utan svenskarnas inställning gentemot invandrare. Det handlar om att förbereda det svenska folket för en annan och mångkulturell framtid. Svenskarnas attityder måste förändras." Så löd Lars Engqvists programförklaring när han tillträdde som integrationsminister 1998. "Människor måste acceptera att Sverige numera är ett mångkulturellt samhälle", förklarade en annan minister, Pierre Schori.

"KULTURARVET FÖRÄNDRAS"

Att Sverige är mångkulturellt skall bejakas och bli en naturlig del av vardagen, fastslog den parlamentariska, invandrarpolitiska kommittén 1996. I kommitténs

digra betänkande fanns inte ett ord om hur invandrare skulle tänkas komma att bli påverkade av den svenska kulturen (och naturligtvis inget om sedvänjor som hedersmord), men väl en nedtoning av det svenska i nationens kulturarv: Det svenska kulturarvet kommer att förändras av invandringen, förutspådde man nöjt.

I en integrationspolitisk proposition något år senare fyllde regeringen på med påståendet att invandringen hade gjort den svenska historien irrelevant som grund för en gemensam nationell kultur och identitet. Listan över exempel på hur den svenska identiteten konsekvent tonats ned på bekostnad av det mångkulturella kan göras hur lång som helst. Det officiella Sverige har agerat som om det skämts för att vi är svenskar.

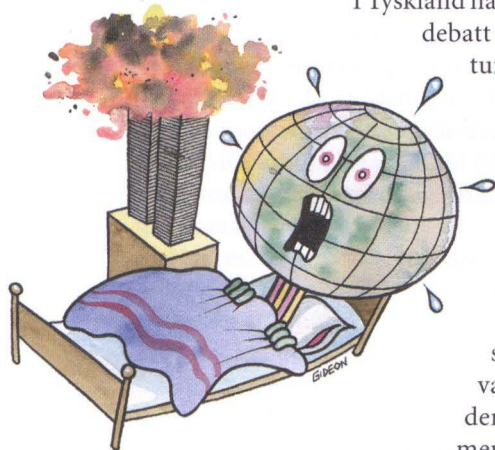
SVENSKHET OVAN

Folk i gemen skäms knappast över sin svenskhet, men däremot känns det ovan för de flesta att explicit stå för denna identitet. Jag tror att det dels handlar om konflikträdsla – ett i sig svenskt drag – och dels om att det fram till nyligen inte funnits något behov av att verbalisera en svensk identitet som länge varit ohotad och därmed självklar.

När moderaterna förra sommaren skulle klubba sitt nya partiprogram tog ungdomsförbundet strid för att helt stryka alla hänvisningar till den svenska kulturen. Per Unckel argumenterade emot denna nihilism och framhöll att man inte kunde utgå från att nationen som identitetsbärare skulle försvinna. Det var klokt. "Culture matters", för att citera Samuel Huntington.

Det vore ett misstag att tro att de identitetsfrågor som trängt sig upp på den politiska agendan i det ena landet efter det andra i vår närhet – Danmark, Tyskland, Nederländerna för att nämna några – inte skulle göra det också i Sverige.

I Tyskland har de senaste åren en het debatt om begreppet tysk kultur pågått. Ledande kristdemokratiska politiker talar numera om leitkultur. De framhåller att det finns en tysk identitet kopplad till traditionella tyska värderingar och vill – eller snarare kräver – att invandrarna blir en del av den tyska, kulturella gemenskapen. På detta har

socialdemokraterna och de gröna reagerat med förutsägbara anklagelser om högerextremism.

En debatt som denna är förstås svår att föra helt lugnt i Tyskland; själva begreppet leitkultur väcker oundvikligen obehagliga associationer. Ändå är frågan relevant: Vad är det som håller ihop en nation? Kan man undvara en sammanhållande kultur och identitet?

I den yrvakna svenska invandrardebatten sätts nu fokus på lagen, på att invandrarna måste följa svenska lagar. Det är dock en självklarhet; också den som turistar i ett land måste följa dess lagar. "Jag kommer aldrig att acceptera föreställningen att människor formar en social gemenskap bara därför att de lyder under samma överhuvud och lagar", skrev Alexis de Tocqueville. Exemplet Malmö är illustrativt i detta avseende.

FLYKT FRÅN MÅNGKULTURALISM

I höstas uppmärksammades den utflyttning av infödda svenskar som sker från Malmö. 3600 personer flyttade under 2001 ut från Malmö stad till kranskommunerna. När kommunen genomförde en enkät bland de utflyttade fick man ett kvitto på integrationspolitikens misslyckande. Sydsvenska Dagbladet konstaterade att de dåliga erfarenheterna av mångkulturalismen – till exempel att svenska barn börjat förlora sitt språk – och upplevelserna av otrygghet var en avgörande faktor bakom utflyttningen. "Av svaren framgår att utflyttarna inte känner igen sig i Malmö", noterade Sydsvenskan.

För att återvända till Tocqueville: "Ett samhälle kan endast existera när ett stort antal människor betraktar ett stort antal saker med samma ögon, när de delar uppfattningar i många frågor, och när samma händelser väcker samma associationer och ger upphov till liknande tankar hos dem" Så är det inte i dagens Malmö, som är långt ifrån det enda exemplet på samhällelig fragmentering i Sverige.

Det som håller ihop nationer, som skapar en känsla av gemenskap, är aldrig blott en författning och lagar, utan ett gemensamt förvaltad minne, historien, och en övergripande kultur, med sina traditioner och tänkesätt som i sin tur fyller medborgarskapet med sitt speciella värdeinnehåll i varje enskilt land.

"SVENSK" TALIBAN?

Efter den 11 september har vi blivit påmind om att det svenska medborgarskapet är en tom formalitet för många som fått sig detta beviljat. Att så varit fallet för till exempel den "svenske" talibanen, liksom för de andra "svenskar" som upptäckts i det islamistiska terrornätverket är uppenbart. I Danmark vill den nya borgerliga regeringen införa krav på godkänt prov i

språket, danska samhällsförhållanden, rättsprinciper och danska värden för den som vill bli medborgare. Den praktiska utformningen av ett sådant prov tål att diskuteras. Men att man av den som vill bli medborgare i ett nytt land kräver att han eller hon också visar prov på åtminstone en vilja att lära sig något om detta lands kultur och historia är bara rimligt. I invandrarlandet framför andra, Förenta staterna har medborgarskapet dessutom alltid varit förenat med en uttalad lojalitetsförsäkran till nationen.

En politik som uppmuntrar invandrades assimilation i det svenska kommer att underlätta en fortsatt generös invandrings- och flyktingpolitik. En avskrivning av det mångkulturella projektet är i själva verket en absolut förutsättning för det sistnämnda.

En politisk uppvärdering av den nationella kulturen är också avgörande för hur det politiska landskapet kommer att se ut på en fem-tio års sikt. Det brukar lite självbelåtet sägas att Sverige inte löper någon större risk att få ett dansk folkeparti eller en Jörg Haider. Erfarenheten från Ny demokrati torde förvisso alltså verka hälsosamt avskräckande för många. Men statsvetaren Tommy Möller ser ett annat framtidsscenario: "På längre sikt framstår ett nytt, högerpopulistiskt parti som logisk. Dels därför att de etablerade partierna är samlade i mitten i välfärdsfrågorna, dels på grund av den liberala dominansen i invandringspolitiken", förklarade han i en intervju i Jyllands-Posten för några månader sedan.

HÖGERVÄNSTERDIKOTOMIN

I Sverige domineras den politiska debatten av de in- vanda, klassiska politikområdena – vård-skola-omsorg-skatter. Det svenska partisystemet är starkt och helt präglad av den klassiska högervänsterdikotomin. Rörelser som sätter identitets-, kultur- och livsstilsfrågor i centrum har traditionellt haft ett svagt genomslag i den svenska politiken. Det dröjde länge innan Sveriges riksdag fick ett miljöparti, och högerpopulismen i ny demokratis skepnad var både en senkommen och därtill kortvarig bekantskap i den svenska politiska kulturen.

Skillnaderna mellan Sverige och exempelvis Danmark, på folklig nivå, är emellertid inte så stora som den politiska diskursen ger sken av. Konfronterad med de kulturella nyheter som invandringen fört med sig får det svenska en ny laddning och betydelse. (Att den största gruppen i en aktuell Sifomätning – närmare 25 procent – vill ta bort 1 maj som helgdag till förmån för 6 juni är ett tidstecken; svensken har blivit mindre röd och mer blågul.) Däremot saknar flertalet poli-

tiker såväl ett intresse som språk för "identitetspolitik", och än så länge har heller inte frågorna om nationell identitet/kultur blivit viktiga nog för att avgöra väljarnas partival.

"Fast en förändring är otvivelaktigt på gång. Den kommer att bli uppenbar, om inte förr så när svenska partier, väljare och massmedier på allvar blir tvungna att mera aktivt förhålla sig till den avgörande förändring som invandringen och framväxten av ett mångkulturellt samhälle har inneburit", förutspådde statsvetaren Erik Åsard för några år sedan i en kulturartikel i Dagens Nyheter. Är vi där nu, efter 11 september och mordet i Uppsala?

Åsard pekade på det skifte som ägt rum från klasspolitik till identitetspolitik i Förenta staterna, i Storbritannien och även i de nordiska länderna (minus Sverige). Han noterade hur amerikanska politiker numera lika ofta ställs till svars för hur de ser på icke-materiella frågor som aborter, droger, positiv särbehandling av etniska minoriteter, införande av obligatorisk bön i skolorna och liknande, liksom att alternativrörelserna till vänster satt livsstils- och identitetsfrågorna i centrum.

NATIONELL IDENTITETSPOLITIK?

Erik Åsards perspektiv var tydligt vänsteristiskt. Hans artikel handlade om hur identitet, olikhet och erkännande blivit kodord för nutidsvänstern. Följaktligen avslutade han med följande förutsägelse: "Om inte i nästa valrörelse så i då nästa kan det ha blivit lika naturligt för ledande partiföreträdare att artikulera en *identitetspolitik för olika minoriteter* (min kurs.) som det i dag är att formulera mål för arbetsmarknads- och finanspolitiken."

Vad blir den borgerliga motsvarigheten till denna nutidsvänster? Kommer det, om inte i den kommande valrörelsen så i då nästa, att ha blivit naturligt för borgerliga svenska politiker att artikulera en samlande, nationell identitetspolitik? Det kommer i alla händelser att bli nödvändigt. Skulle däremot exempelvis moderata ungdomsförbundets syn på svenskheten få genomslag i partiets politik, kan vi vara säkra på att den moderata oppositionsställningen permanentas. Borgerligheten bör lära av Mona Sahlin – hennes omvändelse från mångkulturalismen är ett politiskt förebud.

Magnus Karaveli (magnus.karaveli@corren.se) är ledarskribent vid Östgöta Correspondenten.